

OSOBNÍ ZPRÁVY

těšením byl tenis. Oba jsme byli členy skupiny, která po více než třicet let jednou týdně od jara do zimy nastoupila na kurty k bojům, při kterých „šlo o všechno“. Při tenisu bez soudce se dá snadno švindlovat. Ale nic takového nepřipadlo v úvahu u doc. Strausse. Bylo pro něho samozřejmostí, že sporný míč se připsal soupeři. Prostě, za všech okolností si počínal jako gentleman. A to je výrazný rys jeho osobnosti.

Milý Juraji, ad multos annos!

Vladimír Vonka

Po dohodě šéfredaktorů otištěno i v časopisu Zprávy Centra epidemiologie a mikrobiologie.

Sluší se dodat, oslava 100. narozenin dr. Strausse proběhla důstojně i po formální stránce. Kromě rodinných příslušníků a bývalých spolupracovníků a početných přátel byl mezi gratulanty prof. MUDr. Michal Anděl, CSc., děkan 3. lékařské fakulty, na které se doc. Strauss v 60. letech minulého století habilitoval (fotografie z jejich setkání je na internetu), a poblahopřát mu přišel sám ministr obrany Martin Stropnický.

Panu mjr. v. v. doc. MUDr. Juraji Straussovi, CSc., měli tu čest osobně za SZÚ poblahopřát ke 100. narozeninám MUDr. Barbora Macková, vedoucí CEM, RNDr. Vratislav Němeček, CSc., vedoucí NRL pro hepatitidy a NRL HIV/AIDS, spolu s bývalými kolegyněmi ze SZÚ doc. RNDr. Jarmilou Jelínkovou, CSc., a RNDr. Marií Brůčkovou, CSc. Setkání proběhlo ve velmi příjemné atmosféře a má vzpomínka na pana docenta zůstane plna respektu a životního optimismu.

Barbora Macková

Když jsem psal svůj článek k významnému životnímu jubileu doc. Strausse, netušil jsem, že už se s oslavencem nikdy nesetkám. Za necelé dva měsíce po svých stých narozeninách doc. Strauss zesnul. V kruhu své rodiny a v přítomnosti kněze odešel klidně a vyrovnaně, tak jako žil. V myslích těch, kteří měli štěstí jej blíže poznat, zanechává nesmazatelnou vzpomínku. Vzpomínku na člověka čestného a statečného, který se zasloužil o tuto zemi.

Čest jeho památce!

Vladimír Vonka

Zemřel významný český virolog doc. MUDr. Dimitrij Slonim, CSc.

Ve věku nedožitých 92 let zemřel po krátké nemoci významný český virolog doc. MUDr. Dimitrij Slonim, CSc., který zasvětil celý svůj život virologii a imunologii a byl proslulý v České republice i v zahraničí. Dimitrij Slonim se narodil 4. srpna 1925 a zemřel 3. ledna 2017. Studium na lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze zahájil v roce 1945 a promoval v roce 1951. Jeho zájem o mikrobiologii se však datuje již od studentských let na gymnáziu ve Strakonících. Již v roce 1940 se seznámil s odbornou literaturou a v domácích podmínkách ovládl základní techniky pěstování bakterií, jejich mikroskopování a manipulace s nimi. Svou první vědeckou práci publikoval v roce 1940 v časopisu Vesmír a k maturitě v květnu 1944 předložil dvě práce z oboru mikrobiologie. Dimitrij Slonim pracoval 51 let (1944–1995): po maturitě jako laborant v nemocnici ve Strakonících, během studií na lékařské fakultě jako demonstrátor, pomocná vědecká síla a asistent v Ústavu imunologie na lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kde po promoci pokračoval jako odborný asistent. Od roku 1956 pracoval ve vedoucích pozicích v Ústavu sér a očkovacích látek (ÚSOL). V letech 1969–1970 pracoval jako stipendista v Connaught Research Labs. v Torontu. Z místa vedoucího odboru virologie ÚSOL odešel roku 1986 po dosažení věku 60 let a do roku 1995 zde ještě působil jako vedoucí vědecký pracovník.

Po celou dobu své vědecké a pracovní dráhy byl doc. Slonim aktivní pedagogicky na lékařských fakultách Univerzity Karlovy v Praze a v Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví, kde přednášel a vedl studenty, školil vědecké aspiranty, oponoval kandidátské a habilitační práce. Jeho přednášková činnost zanechala i po letech zářivou vzpomínku v myslích jeho dnes již bývalých, studentů. V roce 1965 byl na 3. LFH UK jmenován docentem virologie. Jmenování profesorem virologie, které by si doc. Slonim plně zasloužil, bohužel zabránily totalitní manýry, které podmiňovaly podání návrhu na jmenování jeho vstupem do KSČ, což pan docent razantně odmítl. Během jeho třicetiletého působení v ÚSOL bylo na pracovišti jím vedeném vyvinuto a zavedeno do výroby pro celostátní užití 7 antivirových očkovacích látek a 27 diagnostických preparátů. Se svým výzkumným týmem dosáhl významných vědeckých výsledků a publikoval prioritní práce v oblasti virologie: chřipky, newcastelské nemoci, evropské klíšťové encefalitidy, poliomyelitidy, spalniček, příušnic, vztekliny a pravyých neštovic.

Foto poskytl dr. Švec:
Ze setkání v roce 2013

Tento výzkum také vyústil v zavedení výroby očkovacích látek v ČSR: inaktivovaná vakcína proti poliomyelitidě, orální živá vakcína proti poliomyelitidě, živá vakcína proti neštovicím, inaktivovaná vakcína proti vzteklině, živá vakcína proti spalničkám, živá vakcína proti příušnicím, kombinovaná živá vakcína proti spalničkám a příušnicím.

Tým doc. Slonima byl první na světě (v letech 1959–1960), kdo souvisle vyráběl orální živou vakcínu proti poliomyelitidě, aplikoval ji k celostátní masové očkovací akci u dětí ve věku 2 měsíce až 15 let a kdo vědecky prokázal, že tento způsob vakcinace vedl od roku 1960 v bývalé ČSR k vymýcení poliomyelitidy do nulových hodnot. Tyto prioritní zkušenosti byly použity k vypracování prvních WHO požadavků pro výrobu a kontrolu orální poliovakcíny a doc. Slonim byl jedním ze tří odborníků WHO, kteří tyto požadavky sestavili.

V rámci polioeradikačního programu WHO byly ustaveny v jednotlivých státech Národní komise pro certifikaci polioeradikace. V České republice byla tato komise ustavena a jmenována ministrem zdravotnictví v roce 1996. Doc. Slonim byl předsedou komise až do roku 2005, dále pak jejím členem ve funkci odborného poradce.

Doc. Slonim osobně úzce spolupracoval s Ministerstvem zdravotnictví a významným způsobem přispěl k ochraně veřejného zdraví. V šedesátých letech minulého století byl iniciátorem zavedení účinné plošné vakcinace proti poliomyelitidě, a význačnou měrou se tak zasloužil o vymýcení paralytických forem této infekce v ČR. Z pohledu Ministerstva zdravotnictví patří mezi jeho nepřehlédnutelné zásluhy i vývoj vakcíny proti spalničkám a příušnicím a podíl na přípravě koncepce eliminace spalniček v České republice.

Díky práci doc. Slonima patřila ČSR v letech 1965–1966 mezi čtyři země na světě, které vyvinuly a souvisle vyráběly lyofilizovanou živou vakcínu proti pravým neštovicím, která vyhovovala požadavkům WHO na bezpečnost, účinnost a tepelnou stabilitu. Tyto prioritní zkušenosti byly použity k vypracování WHO požadavků

pro výrobu a kontrolu vakcíny proti variole, jejíž použití vedlo k celosvětovému vymýcení pravých neštovic (1977) v programu WHO „Smallpox eradication“. Doc. Slonim byl členem skupiny odborníků WHO, kteří tyto požadavky sestavili.

Celostátní použití vakcín proti spalničkám a příušnicím vedlo v ČSR (ČR) k eliminaci spalniček a významnému snížení počtu případů příušnic. Doc. Slonim byl mezinárodně věhlasným virologem, desítky let spolupracoval s WHO, publikoval stovky odborných a vědeckých článků a podílel se na autorství řady monografií.

Vzhledem k nepřehlédnutelným zásluhám doc. Slonima v oblasti očkování proti infekčním nemocem navrhl v roce 2010 hlavní hygienik ČR České lékařské komoře jeho ocenění v podobě udělení významného titulu Rytíř českého lékařského stavu. Žádosti hlavního hygienika ČR však bohužel nebylo vyhověno.

Společnost pro epidemiologii a mikrobiologii ČLS JEP ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví předložila opakovaně (2014 a 2015) prezidentu republiky návrh na udělení státního vyznamenání. Tento návrh nebyl vyslyšen, přestože byl podpořen vědeckými a odbornými autoritami i Senátem Parlamentu ČR.

V roce 2014 udělil Senát Parlamentu ČR doc. Slonimovi stříbrnou pamětní medaili Senátu.

Na svém pracovišti byl oblíbeným vedoucím, který sice nikomu po pracovní stránce nic neodpustí, ale byl vážený pro svůj humor a kamarádství i mimo pracoviště. Jeho skromnost a příměst byla ceněna jeho tehdejšími kolegy Marešem, Dřevem, Vonkou a mnoha dalšími, i s jeho tehdy námi možná, ne vždy doceněnými radami.

Všichni, kdož jsme měli možnost s panem docentem spolupracovat, si jej připomínáme jako excelentního odborníka s širokým rozhledem v oboru virologie a také samozřejmě jako vzácného člověka s obrovskou mírou tolerance, pochopení a láskou ke kultuře a k historii umění.

Sylvie Kvášová, Pavla Křížová,
Jitka Částková, Vladimír Polanecký

Po dohodě šéfredaktorů otištěno i v časopisu Zprávy Centra epidemiologie a mikrobiologie.

Dostupnost celého textu článků publikovaných v časopisu Epidemiologie, mikrobiologie, imunologie přes databázi PUBMED

• Časopis Epidemiologie, mikrobiologie, imunologie má nastavený přístup k celým textům publikovaných článků přes databázi PUBMED: www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed

• Po zadání jména autora do databáze PUBMED se objeví požadovaná publikace v seznamu publikací uvedeného autora. Po otevření abstraktu požadované publikace se nabídne na obrazovce vpravo nahoře:

Full text links
proLékaře.cz

• Po kliknutí na ikonu „proLékaře“ se otevře abstrakt znovu a pod ním vlevo dole je nabídka PDF textu celého článku ke stažení.